

Motion till riksdagen 2012/13:T12

av Siv Holma m.fl. (V)
med anledning av skr. 2012/13:50

Riksrevisionens rapport om Trafikverkets upphandling av vägar och järnvägar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att ta fram empiriskt underlag som motiverar strategier och beslut om upphandling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör informera riksdagen om den uppnådda effektiviteten med olika upphandlings- och kontraktsformer inom Trafikverket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att utveckla de erfarenhetsåterföringssystem som används och som är tillgängliga även för externa forskare och extern revision.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att genomföra mätresultat av hur upphandlingarnas produktivitet och effektivitet påverkas av olika entreprenadformer.

Motivering

I skrivelsen redovisar regeringen sina bedömningar av Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer i granskningsrapporten Trafikverkets upphandling av vägar och järnvägar – leder den till högre produktivitet?

Trafikverket köper varor och tjänster för ca 40 miljarder kronor årligen. I sin upphandlingsstrategi för att nå högre produktivitet, dvs. mer väg och järnväg för pengarna, satsar Trafikverket bl.a. på ökad användning av totalentreprenader i stället för utförandeentreprenader. I en totalentreprenad är tanken

Fel! Okänt namn på

att entreprenören ska ta på sig så stor del av projekteringen som möjligt för att därigenom känna ansvar för att anläggningen fungerar som avsett.

Riksrevisionen konstaterar i sin rapport att det inte finns stöd för att Trafikverkets senaste upphandlingsstrategi är ändamålsenlig och att totalentreprenader hittills har lett till högre produktivitet än utförandeentreprenader. Man varnar även för att det på längre sikt finns risker för ineffektivitet, eftersom kvaliteten kan befaras bli sämre och livscykelkostnaderna högre till följd av den ökade variantrikedomen som totalentreprenader medger. Variationen kan förväntas leda till ett mindre homogent väg- och järnvägsnät med minskade möjligheter till standardisering, enligt Riksrevisionen. Dessutom konstaterar man att Trafikverket inte följt upp och analyserat de uppnådda slutresultaten i entreprenaderna ändamålsenligt, vilket medför att Trafikverket även de närmaste åren kommer att sakna kunskap om effektivaste upphandlingsstrategi.

Vänsterpartiet anser att bristerna i säkerställande av effektivt resursutnyttjande vid upphandling av vägar och järnvägar måste tas på största allvar. Inte minst riskerar det att minska möjligheten för våra järnvägar att fylla nödvändig samhälls- och klimatnytta. I motionen Sammanhållen järnväg och kollektivtrafik (T320) har vi föreslagit en rad åtgärder för ett sammanhållet järnvägssystem med helhetsansvar. Ett sammanhållet järnvägssystem kombinerat med kraftigt ökade investeringar på banunderhåll och nya spår skapar förutsättningar för ett effektivt resursutnyttjande och höjd kapacitet. Med en avreglerad järnväg riskeras ökad andel administrativa kostnader förenade med upphandlingar.

Investeringar inom järnvägen har en ungefärlig livslängd på 40 år. Vi menar att detta skapar behov av att standardisera upphandling så att den långsiktiga hållbarheten säkras. I dag saknas ofta incitament för företagen att uppfylla detta. Det finns en påtaglig risk att nuvarande upphandlingar ger dyrare lösningar och att vinsterna privatiseras och förlusterna förstatligas. Dessutom blir det resenärerna och klimatet som får betala priset för kortsiktigheten.

Då vägar och järnvägar lyder under olika lagstiftning vill vi även betona betydelsen av att upphandlingar inte kan genomföras med samma utgångspunkt för trafikslagen då detta ytterligare riskerar att fokusering sker på lägsta pris på bekostnad av kvalitet.

I propositionen framgår att regeringen för närvarande inte avser att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport. Vänsterpartiet finner det anmärkningsvärt då ett flertal av Riksrevisionens rekommendationer enligt vår bedömning är högst relevanta. Att regeringen väljer att inte vidta några åtgärder med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport befäster kritiken i samma rapport över att regeringen varit passiv och okritisk.

Med anledning av Riksrevisionens rekommendationer i rapporten föreslår vi nedanstående åtgärder:

- ? Regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att ta fram empiriskt underlag som motiverar strategier och beslut om upphandling. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

- ? Regeringen bör informera riksdagen om uppnådd effektivitet med olika upphandlings- och kontraktsformer inom Trafikverket. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.
- ? Regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att utveckla erfarenhetsåterföringssystem som används och som är tillgängliga även för externa forskare och extern revision. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.
- ? Regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att genomföra mätresultat av hur upphandlingarnas produktivitet och effektivitet påverkas av olika entreprenadformer. Mätningarna ska genomföras systematiskt och objektivt samt kompletteras med extern utvärdering och uppföljning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 18 januari 2013

Siv Holma (V)

Bengt Berg (V)

Jens Holm (V)

Kent Persson (V)

Torbjörn Björlund (V)

Hans Linde (V)